

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز

بررسی نقش تعاونی‌ها در ایجاد انگیزه‌های
مشارکتی، بهینه‌سازی توزیع درآمد و ایجاد اشتغال

گزارش تحلیلی اقتصادی و اجتماعی

گزارش شماره ۰۶ - سال ۹۷

تهیه شده در دفتر مطالعات اقتصادی و اجتماعی

کد مدرک: SCCIM-FR-009-00	گزارش	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز
تاریخ:		

موضوع گزارش:	
تنظیم کننده: مریم حق جو	تاریخ ارائه: ۹۷/۲/۲۹

۱. مقدمه:

بخش تعاون را بخش سوم اقتصاد می نامند. در کشورهای غربی این تشکلهای را بخش واسطه ای میان بخش دولتی و خصوصی، در کشورهای اروپای شرقی راه حل یا شیوه ای برای کاهش دخالت دولت در اقتصاد و در جوامع در حال توسعه، وسیله ای برای تامین اقتصادی و دستیابی به فعالیتهای نوین اقتصادی می دانند (گودرزوند، ۱۳۸۶، ۳۳). این تعاونی ها هستند که در پی رسیدن به اقتصاد پایدار نیروی انسانی را نسبت به سرمایه در الویت قرار می دهد. بررسی ها نشان داده اند که چنانچه تعاونی ها توسعه یابند فرهنگ کار مشارکتی در بخش اقتصاد افزایش یافته و نرخ مشارکت اقتصادی هم بالا می رود. تعاونی ها اعم از خدماتی و یا تولیدی می توانند با افزایش سهم و مسئولیت خود، درآمدهای حاصل از کار را به شکلی عادلانه تر توزیع کرده و قشر کم درآمد جامعه را از آن بهره مند سازند.

۲. شرکتهای تعاونی در ایران

در اصل ۴۴ قانون اساسی کشور بر نقش تعاون در ایجاد انگیزه مشارکتی و نقش آن در ایجاد اشتغال و کاهش فقر مورد توجه قرار گرفته است. شرکتهای تعاونی با حفظ اصل آزادی فردی باعث می شوند تا تقاضای تعداد زیادی واحدهای تولیدی با یکدیگر همگن شده و ضمن رفع نیازمندی های همگانی باعث توسعه شرکتهای ذینفعان شوند. در سال ۱۳۹۶ تعداد ۴۰۱۸ تعاونی جدید در کشور برای انجام فعالیتهای مختلف کسب و کار به ثبت رسیده اند. به عبارت دیگر در سال مورد اشاره به طور متوسط روزانه بیش از ۱۱ تعاونی در کشور تشکیل و ثبت شده است. مجموع اعضای این تعاونی ها بالغ بر ۹۰،۹۰۲ نفر و تعداد فرصت شغلی ثبت شده در سامانه مذکور بالغ بر ۶۵،۶۳۸ نفر و سرمایه اولیه حدود ۷۱۵ میلیارد ریال می باشد. بر پایه این داده ها متوسط تعداد اعضای و فرصت شغلی مربوط به این تعداد تعاونی به ترتیب حدود ۲۳ و ۱۶ نفر میباشد. بررسی نشان می دهد بیشترین تعداد تعاونی ثبت شده در استانهای فارس و خراسان رضوی به ترتیب با تعداد ۵۰۹ و ۴۰۴ تعاونی و کمترین آن برای استان خراسان شمالی با تعداد ۲۶ تعاونی می باشد.

کد مدرک: SCCIM-FR-009-00	گزارش	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز
تاریخ:		

جدول شماره ۱: آمار تعاونی های ثبت شده در سال ۹۶

استان	تعداد	اعضا	سرمایه اولیه- میلیون ریال	فرصت شغلی
فارس	۵۰۹	۱۸۱۹۳	۲۷۰۰۷	۱۰۹۶۶
کشور	۴۰۱۸	۹۰۹۰۲	۷۱۴۶۲۰	۶۵۶۳۵
سهم استان	۱۲,۶٪	۲۰٪	۴٪	۱۶,۷٪

ماخذ: مرکز آمار و اطلاعات راهبردی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

بیشترین تعداد تعاونی های ثبت شده به ترتیب در فعالیت های کشاورزی و صنعت به ترتیب با ۱۲۸۰ و ۱۰۶۷ واحد می باشند. تعاونی های کشاورزی و مستغلات اجاره و فعالیتهای کسب و کار به ترتیب با ۲۰۶۳۷ و ۲۰۳۹۷ نفر دارای بیشترین اعضا می باشند. همچنین بیشترین فرصت شغلی مربوط به تعاونی های کشاورزی با ۱۸۰۹۲ نفر و سپس تعاونی های صنعت با ۱۵۶۲۰ نفر می باشد.

۳. نقش تعاونی ها

در حال حاضر نقش و جایگاه تعاونی ها در کشور بیش از پیش اهمیت یافته است. شرکتهای تعاونی زمینه های متنوع فعالیتی را پوشش داده و از این طریق قادر هستند سطح مشارکت افراد در جامعه را افزایش دهد. تعاونی ها از طریق جلب مشارکت بخش های دولتی و خصوصی و گسترش خدمات پیشرفته درون بخشی تعاونی به رقابت پذیری ملی کمک شایانی می کند. با توجه به اینکه در شرایط کنونی کشور تعداد بنگاه های کوچک و متوسط افزایش یافته و توان رقابتی خود را با صنایع ماشینی و پیشرفته از دست داده اند، شرکتهای تعاونی از طریق آموزش اعضا و ایجاد زمینه های سالم اقتصادی قادرند در کاهش میزان مصرف افراد و در نتیجه افزایش پس انداز دخالت نموده و این سرمایه ها را در جهت سرمایه گذاری در تولید هدایت کنند. تعاونی ها می توانند این وجوه متمرکز شده را در یک صندوق تجمیع کرده و با انجام عملیات بانکی موجب بکار افتادن آن در جریان سرمایه گذاری گردند.

تعاونی ها عمدتاً از طریق خودیاری اعضا و امکانات و مزیت های ویژه ای که دارند، نقش مهمی در کاهش فقر دارند. سازمان های بین المللی از طریق تعاونی ها این بستر را فراهم نموده اند تا به جای اینکه به تک تک افراد فقیر کمک نمایند با راه اندازی تعاونی ها و ارائه حمایت های اجتماعی، مالی، آموزشی و حقوقی در آنها حس اعتماد به نفس و خودباوری ایجاد نموده و با توانمندسازی آنها شرایط زندگی و معیشت تامین گردد. در شرکتهای تعاونی تقسیم سود به صورتی است که درصدی به عنوان پاداش و درصدی هم به عنوان افزایش سرمایه تقسیم می گردد. از آنجاییکه ۷۰ درصد اعضای این تعاونی ها از دهک های پایین جامعه هستند می توانند از درآمد مناسب برخوردار شده و از این طریق مشکل نابرابری درآمدی و توزیع بد درآمد جلوگیری می گردد.

کد مدرک: SCCIM-FR-009-00	گزارش	اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی شیراز
تاریخ:		

در حوزه تولید تعاونی ها با تجمیع سرمایه اندک اعضا این اعتبار مالی را در خدمت تولید و اقتصاد به کار می گیرند. در هر کشوری افزایش تولید زمانی رخ می دهد که مسائل مربوط به بازاریابی و فروش محصولات مشخص شده باشد. شرکت های تعاونی می توانند به توزیع و فروش فرآورده های تولیدی اقدام کنند و از طریق روابط دلالی را کاهش دهند و از این طریق موجب بهره برداری با صرفه واحدهای تولیدی شده و از درآمدهای حاصل از آن منتفع گردند و موجبات سرمایه گذاری بیشتر را فراهم آورند.

۴. منابع

آزاده، شریف، ارزیابی کارایی تعاونی های تولید در ارتباط با توسعه اقتصادی، نشریه اقتصاد و مدیریت، صفحات ۴۳-۳۱.

استادی، نرجس (۱۳۹۱)، نقش تعاون در کاهش فقر با تاکید بر تعاونی های فراگیر ملی، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته اقتصاد، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی مرکز تهران.

تعاونی های کشور در آینه آمار، ویژه هفته تعاون (۱۳۹۶)، مرکز آمار و اطلاعات راهبردی، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.

سپهردوست، حمید و صابر زمانی شبخانه (۱۳۹۴)، بررسی نقش تعاونی ها در ایجاد انگیزه های مشارکتی و توسعه اقتصادی، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات ملی، شماره ۶۳، صفحات ۱۴۴-۱۲۱.

سامانه اطلاع رسانی آماری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی.

گودرزوند چگینی، مهرداد (۱۳۸۶)، امکان سنجی توسعه صنعت گردشگری با توجه به توان و قابلیت های استان گیلان با عملکرد ملی و فراملی در قالب تشکیل تعاونی، نشریه اقتصاد تعاون، دوره جدید، شماره ۱۸۷ و ۱۸۸، صفحات ۳۸-۳۳.